

Kortlægning af skoleelevers møder med 'Produktionsdanmark'

Rekrutteringen af elever til erhvervsuddannelserne starter for sent og appellerer for smalt

Går man i udskolingen i den danske folkeskole, centrerer uddannelsesvejledningen sig om erhvervsuddannelser. Ingen lærere, vejledere eller forældre – eller elever! – er uvidende om, at Danmark har mangel på faglært arbejdskraft nu og i mange år fremover. Til trods for jobgaranti så langt øjet rækker og at der med over 100 forskellige erhvervsuddannelser er mulighed for at finde sin helt egen levevej, vælges uddannelserne ikke til.

Produktionens Danmark, som Arbejdermuseet og Industrimuseet i fællesskab står bag, har kortlagt, hvordan skoleelever i alle aldre har mulighed for at stifte bekendtskab med dansk produktion og industri som en del af undervisningen. Tallene viser, at undervisningsudbyderne tilbyder undervisning – og dermed den potentielle rekruttering til erhvervsuddannelserne – for sent. Mens udskolingen får mange tilbud, men også har travlt med prøver og eksaminer ligesom eleverne ofte allerede har truffet valg om uddannelse, så er der færre undervisningstilbud om dansk produktion og industri til eleverne på mellemtrinnet og endnu færre til indskolingen.

“Med Produktionens Danmark har vi sat os for at udvikle brede undervisningstilbud til en yngre målgruppe, som understøtter den virkelighed, der findes ude i arbejdslivet: At Danmark er et integreret videns- og produktionssamfund, som i fortiden, nutiden og fremtiden skal leve af, at vores virksomheder beskæftiger stolte og veluddannede medarbejdere af alle slags.”

- Taus Christiansen, museumsinspektør på Industrimuseet og projektleder for Produktionens Danmark

Derfor vil Produktionens Danmark med et pilotprojekt i det kommende år udvikle undervisningstilbud i samarbejde med fire museer, tre kommuner og en række lokale virksomheder. Undervisningstilbuddet skal på et tidligere tidspunkt end hidtil gøre elever i grundskolen klogere på, hvilket land, arbejdsliv og virksomhedstradition, som de og vores samfund står på pillerne af. Med denne nye fortælling om Danmark kan Produktionens Danmark samtidig vise flere veje og muligheder i erhvervsuddannelserne for en yngre målgruppe.

Om kortlægningen og Produktionens Danmark

Med projektet Produktionens Danmark vil Arbejdermuseet og Industrimuseet give fortællingen om Danmark som produktionsland og fortællingerne om livet som faglært et varigt, nationalt løft.

Vi løfter fortællingen om ‘Produktionsdanmark’, fordi en stor del af danskerne ikke kender den moderne historie om og fremtidsperspektiverne i Danmarks produktion og industri. Og det manglende kendskab får negativ betydning, når de unge vælger ungdomsuddannelse.

Det er derfor centralt, at grundskoleelever stifter bekendtskab med dansk produktion og industri, møder faglærte og får brugt hænderne som en del af deres almene dannelse. Dels åbner det blikket for, at vi er et specialiseret produktionsland, at værdi skabes af fagligt stolte medarbejdere og at der kan findes en uddannelsesvej blandt én af de mange erhvervsuddannelser.

Den nærværende kortlægning giver svar på omfanget, målgrupper og den faglige, institutionelle og geografiske spredning af de aktiviteter, der landet over skaber møder

mellem grundskoleelever, moderne industri- og produktionshistorie og virksomheder. Dertil anviser kortlægningen, hvor Produktionens Danmark vil udvikle området.

Kortlægningen er udarbejdet af Produktionens Danmarks sekretariat i efteråret 2023. Kortlægningen er gennemført af dels de landsdækkende og lokale undervisningsportaler, som lærerne bruger til at booke undervisning i såkaldt eksterne læringsmiljøer, dels gennem interviews med udvalgte aktører som fra forskellige positioner faciliterer eller medvirker i denne Åben Skole-mulighed.

Lokal forankring som en grundsten

Der findes over hele landet en række tilbud, hvor skoleelever kan stifte bekendtskab med 'Produktionsdanmark', som det fremgår af tabellen nedenfor. Tabellen viser de offentligt tilgængelige tilbud på nationale og lokale undervisningsportaler, mens de suppleres af et ukendt antal tilbud, som ikke er tilgængelige for en bredere kreds, da der er tale om meget lokale, mindre formaliserede eller tilbud i mindre skala.

Der viser sig i tallene store lokale forskelle fra Region Nordjyllands 40 tilbud til Region Midtjyllands 145 tilbud. Tallene for alle regioner ændrer sig dog løbende i takt med, at undervisningstilbud lanceres og tages 'af markedet', f.eks. som en del af tidsbegrænsede projekter.

Oversigt over bredt udbudte undervisningsforløb på portaler

En oversigt over de udbudte undervisningsforløb, der falder ind under Produktionens Danmarks genstandsfelt

Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Midtjylland	Region Syddanmark	Region Nordjylland	I alt, hele Danmark
61	73	145	112	40	437

Antallet af tilbud siger ikke i sig selv, hvor meget tilbuddene benyttes. Men de interviewede aktører fortæller, at aktiviteten samler sig om de forløb, hvor der er en lokal forankring i form af et samarbejde mellem en skoleforvaltning, erhvervsskole, virksomhed eller kulturinstitution, der sommetider udbydes bredt via undervisningsportalerne og sommetider smalt for f.eks. en bestemt kommunes skoler. Derimod bliver de nationalt udbudte forløb ofte for relationelt, fagligt eller geografisk distancerede, ligesom vejen mod at til- og udvælge (ofte konkurrerende) forløb på forskellige portaler er ressourcekrævende for læreren. Derfor har lokalt forankrede og lokalt igangsatte forløb mellem skole(forvaltning), virksomheder og kulturinstitutioner de bedste forudsætninger for at blive benyttet.

Indskoling og mellemtrinnet som overset målgruppe

Det har længe været en samfundsmæssig ambition at rekruttere flere unge til erhvervsuddannelserne, og det mærker særligt udskolingseleverne. Men disse elever har ofte allerede – formelt eller uformelt – truffet valg om ungdomsuddannelse, ligesom undervisningen oftere er snævert målrettet prøverne i 8. og 9. klasse. Fordelingen af tilbuddene er som tabellen viser nedenfor.

Undervisningsforløb som de målrettes grundskolens årgange

En opgørelse af, hvor mange tilbud grundskolens årgange har adgang til.

Indskoling	Mellemtrin	Udskoling
52	212	382

Skal undervisning i og om 'Produktionsdanmark', erhvervsuddannelser og faglærte understøtte rekrutteringsdagsordenen, bør den derfor ligge tidligere i elevernes skoleforløb og kan med fordel nedtone uddannelsesvalg specifikt, men i stedet udgøre en understøttende dannelsesproces om arbejde, arbejdsliv, virksomheder og produktion.

Fra STEM til STEAM

Om end genstandsfeltet for de kortlagte undervisningsforløb er ens, så varierer undervisningsindholdet og -tilgangen. Tilbuddenes primære indhold domineres af virksomhedsbesøg, ligesom størstedelen af aktørerne arbejder ud fra en naturfaglig STEM-tilgang, mens kulturfagene sjældent er repræsenteret, hverken selvstændigt eller f.eks. i en STEAM-kombination.

Undervisningsindhold og -form i undervisningsforløbene

Forløbene er kategoriseret efter det bærende undervisningsindhold.

Indhold	Antal forløb
Erhvervssamarbejde/virksomhedsbesøg	371
Erhvervsskolesamarbejde	12
Historie og samfund	6
Innovation, teknologi og bæredygtighed	22
Job, uddannelse, praktik og vejledning	12
Praktiske øvelser	7

Virksomhedsbesøg som rammen om undervisning er en udbredt form og vigtig komponent i at få indtryk af industri, produktion, medarbejdere og ledelse fra forreste række. Derimod er der meget få undervisningsforløb, hvis bærende undervisningsindhold er historie, samfundsfag eller andre kulturfag, som kan understøtte elevens historiebevidsthed og refleksioner over fællesskab og identitet. At kombinere virksomhedsbesøg og kulturfagsundervisning – f.eks. på et museum – vil både kunne understøtte en praksisnær og fysisk oplevelse af virksomheden og arbejdspladsen, samt en kulturfaglig forståelse af og

refleksion over industri, produktion, medarbejdernes livsverdener og samfundet, vi er en del af.

En ny undervisningsindsats

På baggrund af kortlægningens fund og for bedst at udvide den fælles (for)forståelse af industriens karakter samt forestillingerne om uddannelsesmulighederne, vil Produktionens Danmark udvikle et nyt undervisningsformat, som bygger på sammenhængende museums- og virksomhedsbesøg i elevens lokalområde. Formatet vil formidle og undervise i en ny og ajourført fortælling om dansk industri, produktion og faglærte og derigennem præsentere henholdsvis et arbejdsliv, som det kan se ud med en erhvervsuddannelse i bagagen og et erhvervsliv, som hver dag beriger både den enkelte medarbejder og os alle sammen.

Formatet skal afvikles for mellemtrinnet, hvor undervisningen i arbejdsliv og uddannelsesveje endnu ikke kobles 1:1 med elevens eget uddannelsesvalg, men i stedet bidrager til elevens almene dannelse og forståelse af menneskers skolegang, identitetsdannelse, arbejdsdag og -liv over tid. Dette vil medvirke til, at forløbene opleves relevante for en større andel af eleverne end blot de potentielle EUD-elever.

Med denne nye tilgang til de traditionelle skole-virksomhedssamarbejder vil museerne i Produktionens Danmark bidrage til elevernes almene dannelse med kulturhistoriske perspektiver på arbejdsliv, faglig stolthed og identitet, der taler ind i elevernes egen livsverden og overvejelser for fremtiden. Det er et nyt og centralt supplement til den allerede praksisnære, personlige og fagfaglige oplevelse fra første række ude på virksomhederne. Med denne helhedsoplevelse mellem skolen, virksomheden og museet gives eleverne de bedste forudsætninger for at stifte bekendtskab og reflektere over forskellige typer af uddannelses- og arbejdsliv, samt for at kunne placere sig selv i Danmarks historieskabte såvel som historieskabende videns- og industrisamfund.

For at indsatsen skal lykkes i hele landet, skal den forankres lokalt. Det skyldes, at de nære relationer mellem skoler, kulturinstitutioner og virksomheder – og facilitatorer derimellem – er afgørende for at skabe forankrede, bæredygtige, meningsfulde og i sidste ende benyttede forløb. Derfor er museer, kommuner og virksomheder fra hele landet inddraget i at udvikle og afvikle undervisningen til gavn for elever i hele Danmark.

Fakta om Produktionens Danmark

Bag Produktionens Danmark står Arbejdermuseet i København og Industrimuseet i Horsens.

Projektet er finansieret i 2023 og 2024 af Folketingets Kulturudvalgs distribution af udlodningsmidler.

Taus Christiansen, museumsinspektør på Industrimuseet er projektleder for Produktionens Danmark og kan kontaktes på taus.christiansen@industrimuseet.dk eller 3073702

